

## ΜΙΑ ΠΑΡΑΞΕΝΗ ΛΙΤΑΝΕΙΑ

**Υ**ΠΗΡΧΑΝ, βλέπετε, καὶ πράγματα, ποῦ δὲν ἡμ-  
ποροῦσε νὰ τὰ ἐμπιστευθῇ κανεὶς στὰ χέρια τῶν  
ἀχθοφόρων. Καὶ αὐτὰ ἦταν : μιὰ μεγάλη παλαιῇ  
εἰκόνα τοῦ Φωσκόλου, — δόξα τοῦ τόπου — σὲ χρυσῇ  
κορνίζᾳ, κρεμασμένη στὸ Γυμνάσιον καὶ ἡ συλλογὴ τῶν  
ὀργάνων τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Χημείας, ποῦ ἐπιανεν ἓνα  
ὀλόκληρο δωμάτιο.

— Παιδιά, εἶπεν ὁ καθηγητὴς στοὺς μαθητὰς τῆς τετάρ-  
της. θὰ σας παρακαλέσω νὰ ἔλθετε οὐρὶο τὸ πρωί, νὰ με  
βοηθήσετε στὴ μετακόμισιν.

— Τί ὥρα ; τί ὥρα ; ρώτησαν εἴκοσι πρόθυμοι φωνές.

— Στὰς ἑννέα. Ἐγὼ θὰ ἔλθω προτῆτερ, θὰ λύσω τίς  
μηχανές καὶ θὰ τα ἔχω ὅλα ἑτοιμα. Σεῖς θὰ πάρετε τὰ κομ-  
μάτια καὶ θὰ τα κουβαλήσετε στὰ χέρια.

Καὶ μ' ἓνα ἀμίμητο χαμόγελο εἰρωνικώτατο — ἃ, δὲν ἦταν  
καθόλου σχολαστικός, — ἐπρόσθεσε :

— Θὰ προσφέρετε μιὰν ἐκδούλευσιν στὴν Ἐπιστήμην.

— Καὶ στὴν Πατρίδα ! ἐσυμπλήρωσε σιγὰ ὁ μαθητὴς, ποῦ  
τὸν ἐννοοῦσε περισσότερο.

Ὅταν τὴν ἄλλην ἡμέραν, στὰς ἑννέα, οἱ μαθηταὶ τῆς τε-  
τάρτης ἐπῆγαν εἰς τὸ Γυμνάσιον, ἤυραν τὸ ἐργαστήριον ἄνω-  
κάτω : τὰ ἐρμάρια ἄδεια, τὰ τραπέζια γεμάτα, τίς μηχανές  
λυμένες, τὸ πάτωμα στρωμένον με τὰ κομμάτια των. Ὁ καθη-  
γητὴς, ξεμηνίχως, κατὰ κράτος, ἴδρωνεν ἀκόμῃ ν' ἀποτε-  
λειώσῃ τὴν ἐτοιμασίαν.

— Καλῶς ἤλθατε, τοὺς εἶπε· σταθῆτε μιὰ στιγμή νὰ λύσω καὶ τὴν ἀεραντλία, καὶ ἀρχίζουμε ἀμέσως.

Ἀπὸ τοὺς μαθητάς, ἄλλοι ἔμειναν ἐκεῖ-μέσα, μήπως ἤθελε γίνῃ ἀνάγκη νὰ τον βοηθήσουν, ἄλλοι ἐσκορπίσθησαν εἰς τοὺς διαδρόμους καὶ εἰς τὰς τάξεις. Ἦταν πλέον ἔρημες. Τὰ ἐπιπλα, θρανία, καθέδρες καὶ μαυροπίνακες, τὰ εἶχαν με-τακομίσῃ στὸ καινούργιο Κατάστημα, ἀπὸ τὸ χάραμα. Καὶ ἡ γύμνια ἐκείνη τῶν δωματίων, ὅπου οἱ μαθηταὶ εἶχαν περάσῃ τριῶν χρόνων εὐχάριστες ὥρες, ἐγέμιζε τὴν ψυχὴν των μὲ μιὰν ἀπέραντη μελαγχολία. Οἱ τοῖχοι, ἐδῶ κ' ἐκεῖ ξεφτυσμένοι, οἱ πόρτες, γεμάτες μολυβιές καὶ μουντζούρες, τὰ βάρθρα τῶν παραθύρων, σκαλισμένα μὲ σουγιάδες, τὰ πατώματα, ὅλῳ μὲ λεκέδες μελάνης, — καθέμιχ ἀπὸ τίς μικρὲς αὐτὲς καταστροφὰς τοῦ παληοῦ σπιτιοῦ, ποῦ ἀποτελοῦσαν ἓνα σύνολον ὥσάν φθορᾶς ἐντόμων ὑπομονητικῆς καὶ μακροχρονίου, — ἐνθούμιζεν εἰς τοὺς ζωηροὺς ἐφήβους καὶ ἀπὸ μιὰ σκηνή, καὶ ἀπὸ ἓνα ἐπεισόδιον τοῦ μαθητικοῦ των βίου ἀλησμόνητο.

Καὶ ἄρχισαν μετὰξὺ των μιὰ συνομιλία, ὅλῳ ἀπὸ ἀναμνή-σεις, περίλυπη στὴν ἀρχή, ἀλλὰ εἰς τὸ τέλος φαιδρότατη. Θυμᾶσθε τοῦτο; . . . Ἀμὴ θυμᾶσθε ἐκεῖνο; . . . Θυμᾶσθε τὸ κάζο τοῦ Ὁδραίου; . . . Θυμᾶσθε τὸ σεισμό τοῦ Παπᾶ; . . . Τί γέλοια! τί γέλοια! . . .

Ὁ «Ὁδραῖος» εἶχε περάσῃ μιὰν ἡμέρα, στὴν ὥρα τοῦ δια-λείμματος, καὶ τὸν ἀπέκλεισαν ἀπὸ τὰ παράθυρα μὲ πετρίες, ἄστεῖες περισσότερο παρὰ ἐπικίνδυνες, ἀπὸ ξεφτύσματα τοίχου. Ὁ «Παπᾶς» πάλι ἦταν καθηγητὴς τῶν ἱερῶν, καὶ μιὰ ἀπὸ τίς διασκεδάσεις των ἦταν νὰ τοῦ κάμνουν σεισμό, τραντάζοντες τὸν ξυλότοίχο τοῦ διαδρόμου. Ὁ Ζέρβας, ὁ ἡράκλειος ἔφηβος μὲ τίς χεροῦκλες του, ἦταν μοναδικὸς γιὰ τὸ τράνταγμα. Ἔ, Ζέρβα, θυμᾶσαι; . . .

— Πῶς δὲν θυμᾶμαι, εἶπεν ὁ Ζέρβας· ἂν θέλετε μάλιστα, τὸν κάνω καὶ τώρα.

— Ναί, ναί! εἶπεν ὁ Λευτάκης· κάμε μας ἓνα σεισμό, νὰ ζήσης.

— Μὴ ὅχι καὶ καταστροφή, εἶπεν ὁ Γιαννιός· νὰ εἶνε μι-κρᾶς διαρκείας, καί, ἂν εἶνε δυνατό, παλματίας . . .

Μερικοὶ ἔφεραν ἀντίρρηση. Ἐσέβουνταν πολὺ τὸν Μαθημα-

τικό, καὶ δὲν ἤθελαν νὰ τὸν θυμώσουν... Ἀλλ' ὥς που νὰ γίνη ἡ συζήτησις, ὁ Ζέρβας, ζωηρότατος ὅπως πάντα, βγήκε κηλόα στὸ διάδρομο, ἀπίθωσε τὶς χερουκλές του στὸν ξυλότοιχο καὶ ἄρχισε νὰ τραντάζει. Πρῶτα σιγά. . ἔπειτα δυνατά... Ἀρχισαν τὰ γέλοια. Τὸ παλὴν σπίτι ἐσείσθη μὲ ὅλο τὸ κρῆσεν τὸ σεισμοῦ ἀληθινοῦ. Τὰ γυαλιὰ ἔτριξαν, τὰ θυρόφυλλα ἐπλατάγησαν, τ' ἀσβεστώματα ἔπεσαν μὲ κρότο, καὶ τ' ἄδεια δωμάτια ἄφησαν στεναγμούς, ὡς νὰ ἐπέρασεν ἀπὸ μέσα πνοὴ ἀνέμου ἰσχυροῦ. . . Ὁ Μαθηματικός, καὶ ὅσοι εἶχαν μείνῃ μαζί του εἰς τὸ ἐργαστήριον, ἔτριξαν ἀμέσως ἐπὶ τόπου, ὅπως τρέχουν γιὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ σεισμὸ ἀληθινόν.

Ὁ καθηγητὴς ὅμως δὲν ἦταν φοβισμένος· ἦταν θυμωμένος.  
— Γιὰ νὰ σας πῶ, λογιώτατοι! τοὺς ἐφώναξε· ἔ, λογιώτατοι, γιὰ νὰ σας πῶ!! . ἦ, λογιώτατοι!!!

Ἐμεινεν ὀλίγες στιγμῆς, τοὺς ἐκύτταξε μὲ αὐστηρότητα, — ἐκρατοῦσε στὸ χέρι μιὰ Λουγδουνικὴν Λάγηνον, — καὶ ἔπειτα ἐπισοπλάτησε καὶ ἔφυγε, χωρὶς νὰ προσθέσῃ ἄλλη λέξι. Τὰ γέλοια γιὰ μιὰ στιγμὴ ἐπνίγηκαν· ἀλλ' ἄμα ἔφυγε, ἐξέσπασαν ἀκράτητα καὶ ὀλόψυχα. Ἡ φαιδρότης ἐμβόηκε πλέον κατακτητικὴ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἐφήβων, ὥστε ἀπὸ τὴν πρώτη μελαγχολία καὶ τοὺς ἐπιασεν ὀρεξις νεανικὴ ν' ἄτακτῇ, νὰ φουρκίσουν, νὰ γελάσουν, νὰ χαροῦν δυνατά, ὅπως καὶ στίς περὶ εὐτυχισμένες ἡμέρας τοῦ παλικοῦ σπιτιοῦ. . .

— Ἄ, μὰ καὶ πρέπει νὰ γίνη σήμερα, εἶπεν ὁ Ζέρβας.

— Τώρα μὲ τὸ κουδάλημα, ἐπρότεινεν ἓνας μικρὸς.

— Τί νὰ κάμῃς στὸ κουδάλημα; εἶπεν ὁ Γιαννιὸς· μήπως θὰ πᾶμε ὅλοι μαζί; εἶπε πῶς θὰ μας στέλνῃ δύο-δύο. . .

— Τὸ ζήτημα εἶνε ὅτι ὁ Ζέρβας ἔχει δίκην, εἶπεν ὁ Λεουτάκης· καὶ πρέπει νὰ γίνη σήμερα, καὶ καὶ ποῦ νὰ βγάλῃ ἄκουσμα

Καὶ. . . ἀλλὰ τί;

Ὁ Ζέρβας ἔμεινε κάμποσιν ὥρα μὲ τὰ μάτια προσηλωμένα ἐπάνω στὴν μεγάλην εἰκόνα τοῦ Φωσκόλου, ξεκρεμασμένη καὶ ὀρθὴ σὲ μιὰ γωνίαν τοῦ Γυμνασιαρχείου. Ἐπειτα, ὡς νὰ τον ἐνέπνευσεν ἐξαφνα, ἐκτύπησε τὰ παλαμάκια καὶ ἐφώναξε:

— Τὸ εὔρηκα! τὸ εὔρηκα! . . Ἄ, μὰ θὰ εἶνε ἐκτακτό, ἦ, μὰ θὰ εἶνε πρᾶγμα σ π ε τ ᾱ κ ο λ ο! Δὲ θὰ φύγουμε δύο-δύο.

θά πᾶμε ὅλοι μαζί. Θά κάμουμε λιτανεία τοῦ Φώσκολου. . .  
θά τον πᾶμε με τὴν μπάντα, με τὸ σταυρὸ καὶ με τὸ καπί-  
τολο. . . θά μαζωχτῇ ἄσκέρι, ποῦ δὲν το εἶδατε ποτέ σας. . .  
Τὴν πέρνω ἀπάνω μου τὴ δουλειά, μόνον ἐγνοια σας! ἐσεῖς  
δὲν ἔχετε παρὰ νά με ἀκούσετε.

Τοὺς ἔπιασαν τέτοια γέλοια, ποῦ δὲν μπορούσε πειὰ νὰ μι-  
λήσῃ κανεὶς. Ἐφαντάσθησαν ἀμέσως τὴν παράξενη λιτανεία,  
τὸ Φώσκολο ἀνάμεσα στὰ ὄργανα τῆς Φυσικῆς, τὴν ἐκπληξί-  
τῶν ἀνθρώπων ποῦ θ' ἀπαντοῦσαν στὸ δρόμο μιὰ τέτοια πα-  
ράταξι, κ' ἐπροεξοφλοῦσαν ὅλη τὴ φαιδρότητα, ποῦ θά τους  
ἔδινεν ἡ μπαρτζολέτα. Ἀ, μά σου ἦταν ἓνας αὐτὸς ὁ Ζέρβας!

Κ' εὐθύς, με ὅλη τὴ μυστικότητα συνομωτῶν, ἐκατάστρω-  
σαν τὰ σχέδια. Ἡ συγκέντρωσις θά ἐγίνονταν κάτω εἰς  
τὴν εἴσοδο, εἰς τὸ μεγάλο ἰν τ ρ ό ῖ τ ο τοῦ παληοῦ Γυμνασίου.  
Καθένας ποῦ θά κατέβαινε, φορτωμένος με τὸ πρᾶγμά του,  
θά ἐστέκετο ἐκεῖ καὶ θά ἐπερίμενε τοὺς ἄλλους, γιὰ νὰ ξεκι-  
νήσουν ὅλοι μαζί. Ὁ Ζέρβας θά εἶχε τὸ γενικὸ πρόσταγμα,  
σαν τελετάρχης, καὶ θά ἐκανόνιζε τὰ πάντα. Σούτ, σιωπή!  
Λοιπὸν στὸ ἰν τ ρ ό ῖ τ ο νὰ μὴ φύγῃ κανένας!

Ὁ Μαθηματικὸς δὲν ὑπωπτεύθηκε τίποτ. Ἀρχισε νὰ πα-  
ραδίδῃ τὰ πράγματα εἰς τοὺς αὐτοσχεδίους ἀχθοφόρους καὶ νὰ  
τους ἐκπέμπῃ δύο δύο, με τὴν παραγγελία μόνον, νὰ προσέ-  
χουν καλὰ εἰς τὸ δρόμο μήπως κάμουν καμμιὰ ζημιά. Τίποτ'  
ἄλλο. Ὑπῆρχεν ἄκρα ἐμπιστοσύνη, καὶ ὅπως τὰγαποῦσεν  
ἐκεῖνος τὰ ἐπιστημονικά του ἐργαλεῖα, με τὴν ἴδιαν εὐλάβεια  
ἐνόμιζεν ὅτι τὰγαποῦν ὅλοι. Θά τα ἄφιναν εἰς τὸ νέο Γυμνά-  
σιο, με προσοχή, εἰς τὸ δωμάτιο ποῦ θά τους ἐδειχνεν ὁ ἐπι-  
στάτης, καὶ θά ἐγύριζαν νὰ πάρουν καὶ τὰ ἄλλα. Ἐκεῖνος  
θά ἔφευγε μαζί με τοὺς τελευταίους, ὅταν πλέον θά τα εἶχαν  
κουβαλήσῃ ὅλα. Αὐτὸ ἦτο, με μεγάλες γραμμές, τὸ στρα-  
τηγικὸ σχέδιο τοῦ καθηγητοῦ, τὸ ὅποσον ἄρχισε νὰ ἐκτε-  
λῆται. Δυστυχῶς ὑπῆρχε καὶ τὸ στρατηγικὸ σχέδιο τοῦ  
Ζέρβα, καὶ ἄρχισε νὰ ἐκτελῆται κ' ἐκεῖνο. . .

Ὅστερ' ἀπὸ μισὴν ὥραν, ὅλοι εὐρέθηκαν συγκεντρωμένοι  
εἰς τὸ ἰν τ ρ ό ῖ τ ο, με παλμούς ἀνυπομονησίας καὶ χαρᾶς. Ὁ  
Ζέρβας, ἀπὸ τοὺς πρώτους, ἔδινε στὸν καθένα τὴ θέσι του,  
ἀναλόγως τοῦ πράγματος ποῦ τοῦ εἶχαν ἐμπιστευθῇ. Ἡ μη-

χανή τοῦ Ἀτβούδ εἶχε λυθῇ· τῆς ἔβγαλαν καὶ τὴ γυάλινη θήκη καὶ τὴν τροχαλία καὶ τὰ βαρίδια καὶ ὅλα, ὥστε δὲν ἔμεινε παρὰ ὁ κάθετος ἐκεῖνος γνώμων, μὲ τὸ ὑποστήριγμα τῆς τροχαλίας ἐπάνω. Ὁ μαθητὴς ποῦ ἐκρατοῦσε τὸν παν-ὕψηλόν αὐτὸν στύλον, ἔπρεπε νὰ προηγηθῇ εἰς τὴν λιτανείαν. Ἐμοιαζε μὲ σταυρὸν ἢ γυμνωμένην του μηχανή, — μὲ σταυρὸν παράδοξον, καμμιᾶς νέας θρησκείας . . . Ὑπῆρχαν δύο ἡλεκτρικὲς μηχανές· ἡ μία τοῦ Χόλτς, ἡ ἄλλη τοῦ Ράμφεν. Ἀπὸ αὐτὰς ἐβγῆκαν τέσσαρες δίσκοι γυάλινοι, πελώριοι, μεταλλοπρεπέστατοι· καὶ οἱ τέσσαρες μαθηταὶ πού τοὺς ἐκρατοῦσαν, ἔπρεπε νὰ περιστοιχίσουν τὸν σταυρὸν, ὅπως εἰς τοὺς λιτανεῖς τὰ ἑξαπτέρυγα. Ἐπειτα θάκολουθούσεν ἡ μουσική· — ἀμέ τί; χωρὶς μουσική; — Οἱ μεγάλοι ὀρειχάλκινοι σωλῆνες τῆς μηχανῆς τοῦ Ράμφεν ἀκτινοβολοῦσαν ὅπως καὶ τὰ ὄργανα τῆς μπάντας, μὲ τὴ διαφορά ὅτι ἦσαν πολὺ παραδοξότεροι καὶ ἐπιδεικτικώτεροι. Ὁ Ζέρβας ἐφαίνετο κατενθουσιασμένος μὲ αὐτοὺς τοὺς σωλῆνας· ἐφρόντισεν ὅμως νὰ συμπληρώσῃ τὴ μπάντα του καὶ μὲ ἄλλα ὄργανα, ὀλωσδιόλου πρωτοφανή· μὲ τὸ γυάλινο κουδούνι τῆς ἀεραντλίας, μὲ τὴ γυάλινη σφαῖρα ποῦ εἶχε μέσα ἓνα κουδουνάκι μεταλλينو, — ξεύρετε δὲ γιὰ ποῖο πείραμα, — μὲ τὸν πελώριον γυάλινον σωλῆνα, ποῦ ἀποδεικνύει τὴν ταυτόχρονη πτώσιν ὅλων τῶν πραγμάτων ὅταν λείψῃ ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀέρας, μὲ τὴν «ἀστραποβολοῦσαν ράβδον» τοῦ ἡλεκτρισμοῦ (ἡ ὁποῖα ἐγείνεν ἡ μπα-γκέτα τοῦ ἀρχιμουσικοῦ,) καὶ μὲ ὁλόκληρην συστοίχίαν πρασίνων λουγδουνικῶν λαγῆνων!

Ἐπειτα θάκολουθούσε ὁ κλῆρος. Καμμία δυσκολία· Εἰς τὸ ἐργαστήριον τῆς Φυσικῆς ὑπῆρχε καὶ μιὰ μικρὴ συλλογὴ ἀπὸ πηλαιὰ ἐπιστημονικὰ βιβλία, ἀστρονομικοὺς χάρτας ἰν φόλ λιο, πίνακας λογαριθμῶν χονδρούς σὲν λεξικά, κτλ. Ὅταν οἱ μαθηταί, ποῦ τὰ εἶχαν στὰ χέρια, τὰ ἐκρατοῦσαν ἀνοιχτά, μὲ σοβαρότητα, καὶ ἔκαμναν πῶς διαβάζουν, δὲν ἐχρειάζοντο καὶ ἄμφοι γιὰ νὰ τοὺς πάρῃς γιὰ παπάδες.

— Ἡ θρησκεία μας καταργεῖ τὰ ἄμφοι! εἶπεν ὁ Ζέρβας.

Τὸν κλῆρον ἀποφασίσθη νὰ περιστοιχίσουν καὶ μερικὰ ἄλλα θρησκευτικὰ ἐμβλήματα, ἀκόμη πλεον ἀπρόοπτα. Παραδείγμα-τος χάριν· Δύο τεταρτοκύκλια ἀπὸ διπλὸ ταφτὰ πράσινο, ποῦ

ἐχρησίμευαν στήν ἡλεκτρικὴ μηχανή· ὁ Κολυμβητής, ἓνας μικροσκοπικὸς πολυέλαιος μέσα στὸ νερὸ τοῦ κυλινδρικοῦ τοῦ δοχείου· ὁ μεταλλινὸς δίσκος τοῦ ἡλεκτροφόρου τοῦ Βόλτα μετὰ τὸ γυάλινο χέρι· τὸ ταῖρι του, ἓνας δίσκος κατὰ-μαυρὸς, ἀπὸ πίσσα χυμένη ἐπάνω σὲ ξύλο· δυὸ δέρματα γάτας· ἓνα ἡλεκτρικὸν ἐκκρεμές· ἓνα χρονόμετρον εἰς σχῆμα πυραμίδος· ἓνα θερμόμετρο.

Ἀπὸ πίσω ἀμέσως θάκοιλουθοῦσεν ἡ εἰκόνα τοῦ Φωσκόλου, τὸ κέντρον τῆς πομπῆς. Ὁ Ζέρβας ἐσοφίσθη κάτι τι θαυμαστόν: Ἐπῆρε τὸ βάθρον τῆς ἡλεκτρικῆς μηχανῆς, — ἓνα τραπέζι χαμηλὸ ἀπὸ κόκκινο ξύλο-λουστραρισμένο, — καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὸ ἐτοποθέτησε τὴν εἰκόνα, ὅπως σὲ θρόνον. Δυὸ παιδιὰ, ἐμπρὸς καὶ ὀπίσω, θὰ ἐσῆκοναν τὸ τραπέζι, καὶ ἄλλα δύο, ἀπὸ τὰ πλάγια, θὰ ἐκρατοῦσαν τὴν εἰκόνα ὀρθή. Ἡ δοκιμὴ ἐπέτυχε στήν ἐντέλεια.

— Μωρὲ δόξα ὁ Φώσκολος! ἐφώνησεν ὁ Λευτάκης.

— Τοῦ ἀξίζει! ἀποκρίθηκεν ὁ Ζέρβας. Ἐγὼ ἀκουστά, πῶς ὕστερα ἀπὸ τὸ Σολωμὸ, εἶνε ὁ μεγαλύτερος ἄνθρωπος τοῦ τόπου μας!

Ἡ πομπὴ θὰ ἐξακολουθοῦσε μετὰ τὸ τραπέζι τῆς ἀεραντλίας, ἐπάνω εἰς τὸ ὅποιον ἔβαλαν τὴν ὑδρόγειο σφαῖρα. Γύρω-γύρω θὰ ἐσχημάτιζαν τετράγωνον τὰ παιδιὰ ποῦ ἐκρατοῦσαν ἄλλα μικρότερα καὶ ἀσήμαντα πράγματα: κουτιά, μπουκάλια, σωληνέες, χωνιά, βίδες, λογιῆς-λογιῆς κομμάτια. Εἰς τὸ τέλος μιὰ πελώρια σφαῖρα τοῦ οὐρανοῦ, ποῦ ἔπρεπε νὰ τὴν κρατοῦν τουλάχιστον τρεῖς, — καὶ ἡ πομπὴ ἐκλείνει.

— Ἐτοιμοί! εἶπεν ὁ τελετάρχης. Τώρα ἐμπρός!

Ἐδγῆκαν εἰς τὸ δρόμο, μετὰ τὴν τάξιν ποῦ εἶπαμε, καὶ ἐξέκίνησαν.

Ὅσῳ ἀκολουθοῦσαν τὸν ἴδιον δρόμον, ἀπὸ φόβου μήπως προβάλλῃ ὁ καθηγητὴς καὶ τοὺς ἰδῇ, ἐκρατοῦσαν τὰ πράγματά τους ταπεινά, καταιδασμένα, σὰν ἀληθινοὶ ἀχθοφόροι. Ἀλλὰ μόλις ἔστρηψαν, ὁ Ζέρβας ἔδωκε τὸ παράγγελμα:

— Ψηλά! ὅσῳ μπορεῖτε ψηλά!

Τότε πλέον ἐπῆραν τὸ ἐπίσημον ὕψος τῆς πομπῆς, ἐσήκωσαν τὰ ἐμβλήματα, καὶ ἐτράθηξεν ἴσα κατὰ τὸ νέο Γυμνάσιο, μετὰ βῆμα σεμνὸ καὶ σοβαρὸ. Κανεὶς δὲν ἐμιλοῦσεν.

Ήταν αποφασισμένοι νὰ παίξουν τὴ φάρσα τους μὲ ὅλη τὴν ἐντέλεια τῆς ὑποκρίσεως.

— Προπάντων νὰ μὴ σας γνοιᾶζῃ γιὰ τὸν κόσμον! τοὺς εἶχεν εἰπῇ ὁ Ζέρβας. Ἀδιαφορία καὶ ἀπάθεια, σὰν νὰ μὴ συν-  
έβαινε τίποτε. Τὴ δουλειά σας! Καὶ μιλιὰ! "Ὀλω ἐμπρός!

Τὸ νέο Γυμνάσιο δὲν ἀπεῖχε πολὺ ἀπὸ τὸ παλιό. Ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπάγουν, ἔπρεπε νὰ περάσουν ἀπὸ τὸ κεντρικώτερον μέρος τῆς χώρας, ἀπὸ τὴ μέση τοῦ Φόρου καὶ ἀπὸ τὴν πλατεῖα τοῦ Ποιητοῦ. "ὦ, Θεέ μου, τί ἔγινε! τί ἔγινε! Παντοῦ, ὁ κόσμος εἰς ἀναστάτῳσι. "Ἐβλεπαν ἓνα παράξενο, ἓνα ἑξαφνικό, καὶ ἔτρεχαν. Μὰ τί ἦταν τελοσπάντων; Λιτανεία; "Ὀχι. Κηδεῖα; "Ὀχι. Διαδήλωσις; "Ὀχι... Στὴν πρώτη συνάντησι, πολλοὶ ἐβγαλαν τὰ καπέλα τους καὶ ἐσταυροκοπήθησαν. "Ἐπειτα, ἅμα ἐννοοῦσαν πῶς ἦταν μάντσια, ἔσκαζαν τὰ γέλοια καὶ ἀκολουθοῦσαν, γιὰ νὰ πολαύσουν ἀκόμη περισσότερο τὸ θέαμα. Σὲ κάθε βῆμα χίλια ἐπεισόδια. Ἐνας μπακάλης στὸ Φόρον ἑξαφνίστηκε τόσο πολὺ, ποῦ ἀγγρίεψεν, ἔγινεν ἔξω φρενῶν, καὶ ἔτρεχε ρωτῶντας, σὰν νὰ ἐφοβέριζε τὴν πολιτεία κανέναν κίνδυνον ἀράνταστος:

— Γιὰ τὸνομα τοῦ Χριστοῦ, μωρὲς παιδιὰ. Τί εἶνε;! πέστε μου, τί εἶνε!!!

Μιὰ γρχοῦλα. μὲ τὸ μαῦρον μαντηλάκι τῆς, ἐστάθηκε σὲ μιὰ γωνιά, γιὰ νὰ ἰδῇ, κ' ἐβώτησε, κάνωντας τὸ σταυρό τῆς:

— Ποῖος ἅγιος εἶνε;

— Ὁ Φώσκολος, τῆς ἀποκρίθηκαν.

— Ἀγιέ μου Φώσκολε! σῶσε τὴ χώρα! εἶπε μὲ κατάνυξι.

"Ἐνα κοριτσάκι, ἀπὸ τὴν πόρτα, ἐφώναξε στὴς ἀδελφές τῆς:

— Κοπέλλες!... ἐβγάτε! ἢ μὲν πάντα!

Καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ δρόμου ἔτρεχαν ἀπὸ πίσω, καὶ ἐπροπορεύοντο μὲ φωνές, καὶ ἡ γυναῖκες ἐβγαίνουν εἰς τὰ παράθυρα, καὶ κόσμος πολὺς ἀκολουθοῦσεν, ἐρωτῶν, ζεκαρδιζόμενος, χάσκων. Ὅταν ἡ πομπή, μὲ ἀσάλευτη τάξι, ἐπιβλητικώτατη, ἔφθασεν εἰς τὴν πλατεῖα, δὲν ἔβλεπες παρὰ μία μαῦρη μάζα, ἀνάμεσα στὴν ὁποία ἐγυάλιζεν ἡ χρυσὴ κορνίζα τοῦ Φωσκόλου καὶ τὰ ὀρειγάλκινα ὄργανα. Οἱ μαθηταὶ ἐδιαιτηροῦσαν ὅλη τους τὴ σοβαρότητα, ὅλη τους τὴν ἀξιοπρέπεια. Κανέναν δὲν ἐτολμοῦσε νὰ τους πλησιάσῃ πολὺ. Παιδιὰ τῶν

καλλιτέρων οίκογενειῶν, ἀρχοντόπουλα, ἐκρατοῦσαν κάτι πράγματα, ποῦ πρώτη φορά τὰ ἔβλεπεν ὁ κόσμος. Διασκέ-  
δασι, ἀλλὰ καὶ ἀπορία· γέλοια ἀλλὰ καὶ σεβασμός. Τί ἐσή-  
μαιναν τελοσπάντων αὐτά; Ἀνεξήγητα γιὰ τοὺς περισσότε-  
ρους. Καὶ ἑνὸς εἶπε: — Εἶνε Μασσῶνοι!

Ἐξαφνα, — ἡ πομπὴ δὲν εἶχε περάσῃ ἀκόμα τὴν Πλα-  
τεῖα, — κάτι σὰν φρικίας τρόμου διέτρεξε τὸ πλῆθος. Με-  
ρικοὶ ἐτοιμάσθησαν νὰ το βάλουν στὸ πόδι, ὅπως εἰς τὰς δια-  
δηλώσεις... Κάτι κακό, κάτι ἐπικίνδυνον συνέβαινε. Ἐνὸς  
ἄνθρωπος ἔτρεχε, ἔσχιζε τὸ πλῆθος, ἐσκουντοῦσε, ἐφθανε...  
Ἦταν κατακόκκινος, ἀγριεμμένος· εἶχε σηκωμένο τὸ μπα-  
στοῦνι του...

— Ψηλά! ὅσω μπορεῖτε ψηλά! ἐδιάταξε γιὰ ἑκατοστὴ  
φορά ὁ Ζέρβας.

— Κάτω!.. Κάτω γρήγορα!! ἀποκρίθηκε ἀπὸ πίσω μιὰ  
φωνή, σὰν βροντή.

Οἱ μαθηταὶ ἐπάγωσαν. Ἡ πομπὴ ἐστάθη.

Ἦταν ὁ καθηγητής. Κάποιος τὸν εἰδοποίησε, ἐχύθη καὶ  
τοὺς ἔφθασε.

Σὲ μιὰ στιγμή, τελετάρχαι καὶ πομπευταὶ ἔγειναν πάλιν  
ἀπλοὶ ἀχθοφόροι. Τὰ ἐμβλήματα ἐκατέδηκαν, ὅπως καὶ τὰ  
μοῦτρα, ὁ Φώσκολος ἐξεθρονίσθη, ὁ σταυρὸς ἔγεινε γνώμων,  
τὰ ἐξαπτέρυγα ἔγειναν δίσκοι, καὶ τὸ κουβάλημα ἐξακολού-  
θησε κατὰ τὸ νέο Γυμνάσιο, ἀπὸ διάφορους δρόμους, καὶ με-  
ὄλη τὴν ἡσυχία...

Ὁ θυμὸς τοῦ Μαθηματικοῦ ἦταν μεγάλος καὶ προμηνουσε  
μεγάλες τιμωρίες διὰ τοὺς ἀρχηγούς τοῦ κινήματος. Ἀλλὰ  
τί τοὺς ἔμελε! Εἶχαν κάμει ἓνα πρᾶγμα, ποῦ θὰ το ἐνθυ-  
μοῦνταν γιὰ χρόνια νὰ γελοῦν, ἓνα πρᾶγμα ποῦ ἐβγαλε ἄκου-  
σμα σὲ ὅλη τὴ χώρα. Ποῦ τὸ πετροβόλημα τοῦ Ὁβραίου!  
ποῦ ὁ σεισμὸς τοῦ Παπᾶ!...

Ἡ πρώτη δουλειὰ τοῦ καθηγητοῦ, μόλις ἐφθασαν τὰ πράγ-  
ματα, ἦταν νὰ τα ἐπιθεωρήσῃ λεπτομερῶς. Καὶ ἅμα ἐβε-  
βαιώθη ὅτι δὲν ἔλειπε τίποτε, ὅτι ὅλα ἦσαν ἀκέραια καὶ  
ἀπείρακτα, ὁ θυμὸς τοῦ ἐπέρασεν ἀμέσως. Ἄ, δὲν ἦταν  
καθόλου σχολαστικὸς! Τὸ κάτω-κάτω τί ἔκαμαν τὰ παιδιὰ;  
Ἐδιασκέδασαν τὴν πλῆξιν τοῦ κουβαλήματος, καὶ ἐξύπνισαν

λιγάκι καὶ τὸν κόσμον, εἰς τὸ ἥσυχο ἐκεῖνο πρῶτ' τὸ σαβατιανόν.  
 Ἦρε πάλι τὸ λεπτό του χαμόγελο, τὸ εἰρωνικώτατο, καὶ  
 τοὺς εἶπε :

— Κύριοι, ἐρεζιλέψατε τὴν 'Επιστήμη!

— Καὶ τὴν Πατρίδα! ἐσυμπλήρωσε σιγὰ ὁ μαθητὴς τοῦ  
 ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

## ΑΠΟ ΤΑ "ΠΑΡΑΠΟΝΑ,"

### 1

ΦΛΟΓΕΣ ἐπέσαμε 'ς αὐτὴ τὴ σφαῖρα  
 Ἀπὸ ἑνα οὐράνιο λύχνου,  
 Τῆς Ἰρίδος Ἰέρεια σὺ φαντάζεις  
 Κ' ἐγὼ Προφῆτης δείχνω.  
 Καὶ θεῖο φῶς σκορπῶντας 'ς τῶν ἀνθρώπων  
 Τὴν τυφλωμένη ἀγέλη,  
 Θὰ στήσωμε τὸν φωτεινόν μας θρόνον  
 Ψηλὰ σὲ μιὰ νεφέλῃ...

### 2

'Σ τοῦ φεγγαριοῦ τὸ φῶς ἀνοίγει ἡ κόρη  
 Τ' ἀχνὰ παράθυρά της,  
 Καὶ δείχνει τὰ κρινόλευκά της χέρια  
 Καὶ τὴ χλωμὴ ὠμορφιά της.  
 'Σ τοῦ φεγγαριοῦ τὸ φῶς ἀργοδιαβαίνει  
 Σὰν ἴσκιος ὁ διαβάτης,  
 Καὶ ψάλλει τὰ κρινόλευκά της χέρια  
 Καὶ τὴ χλωμὴ ὠμορφιά της....

### 3

Γέρνει ἡ μαννοῦλα 'ς τὸ ἄρρωστο παιδί της  
 Καὶ τοῦ γλυκομιλεῖ:  
 Ἐέχασ' την, φῶς μου, κ' ἡ Μαριώ δὲν εἶνε  
 Φρόνιμη καὶ καλὴ.  
 Μιὰ νύχτα ἀντάμ' μ' ἑνα νεῖο τὴν βρῆκαν  
 'Σ τοῦ κήπου τὴν αὐλή,  
 Ἐέχασ' την, φῶς μου, κ' ἡ Μαριώ δὲν εἶνε  
 Φρόνιμη καὶ καλὴ ...

Γ. Θ. ΣΑΓΙΑΞΗΣ